

Бершадський район

Бершадщина – це край, що здавна славиться людьми які своєю мудрістю та працелюбністю, протягом століть, вносять належний вклад у створення, відбудову та розвиток району.

Сьогодні Бершадщина вабить до себе чарівною природою, численними пам'ятками історії, археології, архітектури, культури. Район є одним із всебічно розвинутих агропромислових і культурно - історичних регіонів області та відіграє важливу роль у системі народного господарства. Це район – насамперед з розвинутим сільським господарством і переробними галузями промисловості. Проте, проносилися над цим краєм, суворі вітри історії, лишаючи в живій пам'яті поколінь карби про події сивої давнини, про дужі слов'янські племена, які населяли цю землю та були землеробами, ремісниками, будівничими, а в годину небезпеки – мужніми воїнами.

Географічне положення

Бершадський район розташований у межах лісостепової зони на південному сході Вінницької області, на Придніпровській і Подільській височинах, природною межею яких є річка Південний Буг, що ділить район навпіл.

Площа району - 1285,83 кв. км. (4, 9% області), 79 % території – сільгоспугіддя. Межує із трьома сусідніми районами Вінницької області - Тростянецьким, Теплицьким і Чечельницьким, а також із трьома сусідніми областями – Одеською, Кіровоградською, Черкаською.

Головні річки - Південний Буг з притоками Дохною, Берладинкою, Удичем. Характерними для району є нерудні корисні копалини, достатні запаси граніту, глини, кварцових пісків, каоліну. До складу природно-заповідного фонду району входять 14 об'єктів, площа яких становить 781,72 га. Серед них: гідрологічна пам'ятка природи с.П'ятківка, джерела: Овече, Смачне, Глибоке, Низьке, Холодне. Заповідник урочище "Лиса гора" с.Яланець, ботанічна пам'ятка природи "Сумівська дубина", ботанічний заказник загальнодержавного значення "Устянська дача", ботанічний заказник місцевого значення "Крушинівський", ботанічний заказник місцевого значення "Сумівський", ботанічні пам'ятки природи "Вікові ялини", "Віковий дуб", "Дуб-велетень".

Коротка історична довідка

Бершадський край має героїчну і водночас трагічну історію. Край пам'ятає руйнівні татарські набіги, польське панування, революції, страшний голодомор, репресії, воєнне лихоліття. Та якою б гіркою і болючою не була історія, для багатьох поколінь бершадчан – це ціла біографія, в яку вписано чимало яскравих сторінок трудової звитяги та ратних подвигів.

Як свідчать археологічні дані, перші поселення на території сучасного Бершадського району виникли дуже давно. Це підтверджують поселення трипільської культури, кургани епохи бронзи.

До XIII ст. на місці сучасного села Лісничче існувало місто Копистирин. Територія, де розміщений зараз Бершадський район, до XIV століття перебувала під монголо-татарською владою, згодом - у складі Брацлавського воєводства Литовської держави, з 1569 року - це землі Речі Посполитої. Датою заснування міста вважається 1459-й рік, коли Бершадь вперше згадується у письмових документах. Після Андрусівського перемир'я Бершадські землі відійшли до Польщі, а з 1672 року - вони під владою турків, які зруйнували місто і навколишні села. Польське панування відновилося в кінці XVII ст., а з 1793 року територія Бершадщини увійшла до складу Російської імперії. Брацлавське воєводство було реорганізоване у намісництво, до якого входило 13 округів, у т.ч. і Бершадський. З 1797 до 1804 року – це вже повіт з центром у Бершаді, який у 1804 році було перенесено до Ольгополя. Частина земель нинішньої Бершадщини перебувала у складі Ольгопільського повіту, а інша частина (розміщена по лівому березі Південного Бугу) – Гайсинського повіту Подільської губернії. Такий поділ залишався незмінним до 20-х років XX ст..

У 1922 році Бершадь стала центром Ольгопільського повіту.

27 лютого 1932 року було утворено Вінницьку область, до якої увійшли 69 районів, у т.ч. Бершадський і Джулинський. У 1963 році територія набула сучасного вигляду.

Жителів району не обійшли стороною історичні події 1905-1907, 1917 років, Громадянської війни, колективізації, голодоморів та воєн, під час цього періоду влада переходила з рук в руки - німців, денікінців, військ Петлюри, Директорії.

З середини 20-х років почали створюватися сільськогосподарські артілі, товариства спільного обробітку землі, колгоспи.

Чорним крилом смерті і страждань пройшовся по Бершадщині штучний голодомор 1932-1933 років, втрати від нього в районі склали 18 186 чоловік.

29 липня 1941 року район був окупований німецько-румунськими військами і поділений на дві частини. Одна увійшла до складу так званої Трансністрії (території між Дністром і Південним Бугом) і була окупована румунами, зону німецької окупації складало лівобережжя.

В районі діяли підпільні групи, партизанські загони під керівництвом О.Пилипчука, Я.Таліса, Н.Фертендікера, О.Романченка, Т.Добровольського, К.Пустовойтова, П.Друзя, М.Корнійчука, Ф.Волощука, С.Печеного та Б.Сарана. На фронтах воювало понад 17 тисяч бершадців, майже 10 тисяч з них загинули. 14 березня 1944 року війська 2-го Українського фронту визволили район від окупантів. За героїзм і мужність багатьох нагороджено орденами і медалями.

У повоєнні роки в райцентрі та селах відновлювались зруйновані підприємства, було збудовано ряд нових об'єктів соціально-культурного та житлового призначення, відбудовувалось народне господарство.

Через два роки по війні - знову жорстоке випробування голодом. У 1947 році в районі померло близько 2 тисяч чоловік.

Бершадщина - батьківщина 7 Героїв Радянського Союзу, повного Кавалера Ордена Слави, 14 Героїв Соціалістичної Праці.

Бершадський район за післявоєнні роки став одним із провідних в області і країні по вирощуванню високих врожаїв сільськогосподарських культур. У 1977 році йому було присвоєно звання району високої культури землеробства.

У 1991 році 52 112 громадян району (95 відсотків) на Всеукраїнському референдумі проголосували за підтвердження Акту проголошення незалежності України.

Розпочалась нова доба в історії нашої держави.

Сьогодні Бершадщина – один із регіонів, який має потенційні можливості для ведення сільського господарства та розвитку промислового виробництва. Основні напрями розвитку сільського господарства району - виробництво зерна, цукрових буряків, молока і м'яса.

На Бершадщині є всі умови для належного розвитку освіти, охорони здоров'я, культури. В районі функціонує 41 державний загальноосвітній навчально-виховний заклад, в тому числі шкіл I-II ступеня-20, I-III ступеня-20, 1 школа інтернат для дітей з вадами психофізичного розвитку.

Учні шкіл є постійними учасники всіх конкурсів, що проводяться як на рівні району, так і на рівні області і навіть держави. Для забезпечення доступної, якісної та сучасної дошкільної освіти у районі працює 37 дошкільних закладів. Функціонують станції юних техніків і юних натуралістів, будинок дитячої творчості, дитячо - юнацька спортивна школа.

З 1967 року працює медичний коледж – вищий навчальний заклад I рівня акредитації який готує молодших спеціалістів з лікувальної та сестринської справи. Бершадський професійно-технічний ліцей здійснює підготовку кваліфікованих робітників по трьох напрямках: сільське господарство, громадське харчування, швейне виробництво.

На території району функціонує 1 стадіон більш як на 3000 місць, 26 футбольних полів, 67 спортивних майданчиків, 5 стрілецьких тирів, 32- спортивних зали.

Медичну допомогу в районі надають КУ «Бершадський районний центр первинної медико-санітарної допомоги» (до складу якої входять 16 амбулаторій загальної практики сімейної медицини, 20 фельдшерсько-акушерських пунктів та 5 фельдшерських пунктів), центральна районна лікарня, поліклініка, санітарно - епідеміологічна станція, тубдиспансер, станція переливання крові.

В 2013 році в районі відкрито Бершадську міжрайонну станцію швидкої медичної допомоги. Створено 4 пункти тимчасового базування швидкої медичної допомоги в на базі амбулаторій сіл Маньківка, Михайлівка, Устя, Шляхова.

Мережа закладів культури і мистецтв району складає понад 90 установ з них 46 закладів клубного типу, 40 бібліотек, 5 музеїв, Бершадська дитяча музична школа ім. Р.А. Скалецького, Бершадська кіновідеомережа.

Духовні потреби населення забезпечує 34 церкви Української Православної Церкви Московського Патріархату. Є три приходи Української Православної Церкви Київського патріархату, римо-католицька громада, іудейська община.